

Utskrift av gamla funna handlingar om soldatlivets mödor.

På följande sidor kan du läsa några minnesanteckningar av en yngling som tog värnning i unga år. När minnena nedtecknades framgår inte av originalen. Ynglingen är Anders Johan Birger Andersson född 30/11 1879 i Maria Magdalenas församl. Stockholm. Fadern var brukaren Anders Johansson barnafödd på Arwidabo i Ås. Modern var Ida Gustafwa Johansson, Kråksmåla. Redan vid 1 års ålder flyttade Birger ned till Fourier-bostället Arwidabo i Ås. Arwidabo är beläget efter vägen mellan Sporda vägskäl och Jälluntofta, på Sjön Bolmens nordvästra sida.*

Birger var det äldsta barnet i en syskonskara bestående av 6 pojkar och 2 flickor. En av pojkarna dog endast tre år gammal men övriga uppnådde vuxen ålder. Brodern Anton utvandrade till USA där han tog sig namnet Noreen och blev skräddare åt bl. a. Charles Lindberg.

Birger flyttade 1907 (i början) från Arwidabo, Ås (F) till Smedby (H). Flyttade 1907-07-03 från Smedby (H) till Sörgården, Runsbäck, Färjestaden, Torslunda (H). Flyttade 1908-11-23 till Fridhem, Runsbäck. 1923-11-23 flyttade han till Runsbäck 7:34, Färjestaden, Torslunda (H).

Birger's efternamn vid födelsen var Andersson. Namnet Engkvist börjar förekomma i pappren från legoknekttiden omkring 1900. I legokontraktet från 3 aug 1898 står det Andersson Ängquist. Birger Andersson skrevs in i Södra folkskolan vid Skyttebo, Ås den 1 mars 1889. Avgångsbetyg erhöll han den 5 okt. 1891. Av dateringarna så verkar skolgången endast ha varit 2½ år. Favoritämnet var Matematik med a, därpå kom Kristendomslära, Modersmålet språklära, och Geometri med AB i betyg. Sedan afgangsexamens erhållande hade Birger bevisat 20 och försummat 4 st repetitionsförhör. Den 30 juli 1898 undertecknade Birger sitt kontrakt som Legoknekt för roten No 14 Askebo vid Norra Vestbo komp. med en årlig lön av 150;- kronor. 27/2 1902 erhåller Birger "Examensbetyg i slutprövning med förberedande korpral och korpral-skolan 1901-02". Birger var "Soldaten vid Kongl. Jönköpings reg., Norra Vestbo komp. Nr 14 Engqvist"

Birger Engqvist, Westbo-Ås, avslutade sina studier vid Nordisk Landbruksskolan i Jönköping, den 12 april 1907. Tidigare Rösiö Privata Landbruksskola. Fortfarande är det matematik som är starka ämnet. 1907-09-05 avsked på egen begäran p.g.a sjuklighet från N:a Västbo komp. Kungl. Jönköpings reg. där han tjänade för roten nr 14 Våthulds socken. Betyg utmärkt väl. Birgers värnpliktsnummer var 432 19/1907.

Den 29/2 1908 blev han frikallad från det militära.

Förord och utskrift utförd av Rolf Engquist, 2002

Soldatminnen från sekelskiftet.

Då riksdagen vid sekelskiftet beslöt utöka övningstiden från 90 till 172 dagar för de värnpliktiga, därav två repetitionsmöten om vardera 30 dagar samt en rekrytskola på 112 dagar, emottogs detta ej med någon förtjusning av den tidens ynglingar därför att man ej kunde taga några stadigvarande anställningar under de tre åren som värnpliktstiden täckte och arbetsgivare ej var hågade att anställa folk i värnpliktsåldern. Vid och före sekelskiftet sjöngs vid fältmarscher en beväringssvisa där varje värns slutade med orden "men 90 dagar det är förskräckeligt hå hå ja ja".

Den nämnda jämmervisan blev satt ur spelet av förenämnda riksdagsbeslut, och det gällde att göra det bästa möjliga av situationen, det var ej heller vidare lukrativt att tjäna Kungl. Majt. för man var skyldig att hålla sig med egna stövlar och kängor, för detta erhöill man en ersättning av 8 öre om dagen, samt skjortor och kalsonger för dessa plagg erhöill man en ersättning av 4 öre pr. dag, dessutom erhöill man en dagavlöning av 10 öre pr. dag, denna ersättning var ej tillräckligt att ens hålla sig med underkläder varför skodon måste skaffas på annat sätt. Med hänsyn till detta förhållande var det som en hel del bondpojkar till och med betalade äldre soldater för att de skulle ta avsked och överlämna sitt soldatnummer till vederbörande, då soldatlönen utgjorde 150:- kronor var detta tillskott tillräckligt för att man ej skulle behöva be far och mor om hjälp då man var i tjänst. Meddelaren härav var en av dem som mötte den förlängda värnplikten på detta sätt, för att man skulle vara över innan de jämnåriga uppnådde värnpliktsåldern sökte man komma in så tidigt som möjligt, dels om man önskade fortsätta på militära banan eller övergå till något annat yrke, det var därför som jag, 18-årig den 3 augusti 1898 tecknade på ett soldatkontrakt med fars medgivande vid Kungl. Jönköpings regemente, med N:o 14. Omedelbart efter fick jag att undergå besiktning på länsresidenset av dels egen kompanichef, regementsläkaren, samt sist den ståtliga landshövding Palmstjärnas utslag "approberas".

Man ansåg sig nu vara åtskilliga strå vassare än de som gick hemma och ej varit i tillfälle att granskas av så fina karlar. Det gällde nu att övertaga förutvarande nummernehavarens uniform rensel och gevär det var ett 8 millimeters remingtongevär. Senare delen av augusti månad samma år kom order att man skulle infinna sig vid förrådet i Skillingaryd på egen bekostnad, för vidare utrustning och därefter avresa till militärskolan i Norrköping för rekrytutbildning. Det var en lustig samling döderhultstyper som då steg på tåget för vidare befodran och ändå trevligare måste vi sett ut när vi i våra ärvda uniformer marscherade eller gick från Norrköpings station genom hela staden till militärskolan.

1898 - 1899 års Rekrytskola, Norrköping

4:e raden: 133 Ringborg I 5, 89 Karlström I 22, 84 Björk I 5, 138 Odén I 12, 133 Ringkvist I 5, 82 Strandkvist I 4, ?, ?.
3:e raden: 87 Ljunga I 5, 82 Dahl I 5, 77 Salin I 12, 87 Folke I 12, 17 Palm I 15, 75 Åberg I 12, 82 Björk I 5, 2 Lager I 5, 87 Njord I 5, 82 Fager I 5.
2:e raden: 73 Alex I 5, Hedin I 4, Serg Nimminstedt I 21, Löjtnant de ? I 5, ? I 4, Wassberg I 5, ?, 137 Didrik I 5,
1:a raden: 17 Hilding I 4, 27 Linder I 5, 35 Alrick I 5, 14 Engqvist I 12, 133 Törnkvist I 5, 31 Wassberg I 12.

Nåväl det första vi fick vid framkomsten var krigsmannaerinnan samt en mängd förhållningsregler, alltså inga påtagliga rättigheter.

Officerarna var då mest adliga personer men de flesta var hyggliga. Man hade dock en känsla av att människovärdet hos mannen i ledet var ytterst litet. Vi fick till gymnastiklärare en man av grevborrd med namnet H. 2 meter lång men utmärkt för sin uppgift, han såg lika bra bakom som framför sig. Det gick därför ej att kröka fingrarna utan tillåtelse, han visade också varenda rörelse hur den skulle göras även om sabelbaljan dinglade mellan benen då han demonstrerade. Vid svårare rörelser satte han två man turvis att ta emot så att fall mot golvet undveks det blev heller ingen anmärkning mot dem som ej kunde fullgöra ett moment men gjorde sitt bästa, skulle däremot mottagarna slöa till var det ej angenämt för dem.

Rekrytutbildningen fortgick utan särskild anmärkning, endast ett moment fastnade i minnet. Officerarna på rekrytutbildningen turade om att leda skolskjutningen i Vrinnevidskogen vid skjutbanan. Vid tillfället tjänstgjorde en officer godsägare löjtnant och baron. Övningen bestod i att man fick skjuta så många skott man hann med på en halv minut mot 13 figurer med remingtongeväret, därvid lyckades jag få 6 skott och 6 träff. L förklarade då att det går att ladda o skjuta 6 skott men då hinner man ej rikta, korpralen bestyrkte då att jag skjutit 6 skott härvid inföll jag att har jag träffat med ett skott så har jag träffat med alla 6, jag började få en känsla av att jag gjort något bra, men L. ville ej ge sig utan gick till telefon o frågade sergeanten i markörgraven om det var 6 oklistrade skott som markerats detta fick han bekräftelse på samt som lök på laxen att alla 6 kulhål kunde täckas med ena handen, men något erkännande kunde ej ges utan jag fick en lång mycket misstänksam blick som kunde tydas hur som helst, (mannen i ledet hade ej rätt till något erkännande).

Emellertid nalkades den 1 mars 1899, då ansågs samtliga mogna att examineras som fosterlandsförsvarare. Den första angenäma påminnelsen om tjänsten var den 25 mars då man enligt anställningskontrakt hade rätt att uppbära halva årslönen den andra hälften fick man uppbära den 25 september. I augusti månad kom kallelse till första regementsmötet som var kombinerat med en större fältmanöver i Östra Skåne mellan Hästveda och Hässleholm. Vi var 18000 man under vapen av samtliga vapenslag, befälhavare för norra styrkan var "Blå Prinsen" en ståtlig officer. Chefen för södra styrkan var chefen för 1 armefördelningen. Vid denna stridsövning fick man en kännbar känsla av de strapatser som ofelbart följer med fältlivet, hela östra Skåne hade den hösten stark vattenbrist och detta gick naturligtvis i första hand ut över de invaderande trupperna, man fick därför de tre dygn som manövern pågick praktiskt taget vara utan vatten, det var därför synnerligen välkommet då vi efter stridens avblåsning den tredje dagens afton utan för Hässleholm fick besök av en bryggare från samhället, som de endast var järnvägsstation, Han hade ett stort lass med prima Svensköl på fat o hade bleckkärl att mäta ut med, förutom att man fick släcka törsten fullständigt var det maltstarka svenskölet tillräckligt att tillgodose matbehovet för dagen. Chef för manövern var kronprinsen sedermera Gustav den V.

Konung Oskar var även med men han satt mest i sin bil och åsåg därifrån övningsmomenten. På kvällen efter övningarnas slut skedde ilastning för hemresa som skedde i godsfinckor med tvärbänkar utan ryggstöd, någon annan belysning än den som kom in från sidodörrarna bestod ej o där man blev placerad vid påstigningen var man tvungen att stanna på tills urlastningen skedde, i detta fall påföljande dag på förmiddagen, Tiden gick dock fort emedan knekthumorn var i regeln väl representerad både i större och mindre förband Man glömde då besvärigheterna och tog dagen som den kom.

Påföljande år eller 1900 var fältmanövern förlagd till Bondstorp norr om Skillingaryd och gällde då endast det egna regementet, ett par episoder därifrån må dock anföras: Då vi vid kl. 1 på dagen en söndag efter kyrkparaden anträdde avmarschen från slätten började det regna kraftigt och fortsatte oavbrutet så länge vi fortsatte eller till kl. 5, vi fick göra halt på en ljungeväxt sandmo där det bara fräste under fötterna och order gavs att sätta upp skyddstälten, till råga på allt blev det ganska stark frost på natten, en sak som är ganska vanlig i augusti månad på småländska höglandet., Genomvåta som kläder och stövlar var började man frysa ohejdat efter ett par timmar. Hela bataljonen jag tillhörde var snart på benen och upptäckte snart en vedstapel om 6 á 7 kubikmeter. Villiga händer saknades ej och på mindre än en kvart var hela vedstapeln som låg cirka 100 meter bort, placerad i tältgatan och påtänd samt omringad av frusna individer som sökte torra kläder och skor. Olägenheten var att man brände sig på den sidan som var åt brasan och frös på andra sidan och det värsta var att stövlarna som ej tål värme då de är våta, i många fall fick brytas loss bit för bit från fötterna och manövern fortsattes i nattskor. När befälet på morronsidan skulle försöka få reda på var man fått den härliga brasan ifrån och vem som möjligen kunde bli syndabock för tillgreppet var hela bataljonen fullständigt lika okunniga och intendenten fick lägga även kostnaden för veden till de allmänna kostnaderna för manövern.

Stridsövningarna fortsatte i dagarna tre, utan något särskilt förr än på tredje dagens middag. Tredje bataljonen retirerade och råkade därvid stöta mot en mindre å med skyttelinjerna, ån var cirka 5 mtr. bred, och kompanibefälet var ej på det klara om de skulle vada över ån. En löjtnant gick då oombedd ned i ån för att undersöka hur djup den var. Vattnet räckte till midjan på honom. Han vadade så tillbaka till kompaniet och rapporterade att ån kunde vadas över där han undersökt den. I samma ögonblick kom majoren och även han fick del av löjtnantens rapport. När han funderat ett ögonblick avgjorde han, dock ej med utdrag ur bibeln. Det brukade han använda "det ge vi f-n". Nästa minut kom order från översten att övningen skulle avbrytas medan bataljonen fick ta sig över en bro 100 meter längre ned och sedan inta försvarsställning. Ömsinhet militärer emellan är inget framträdande drag. Det var heller ingen på hela bataljonen som tyckte synd om löjtnanten att han fick gå genomvåt hela eftermiddagen för sin bredvillighet.

År 1901 började en del förberedelser för den utökade värnplikten. Ett led häri var att bereda mera underbefäl, som följd härav blev jag m. fl. ovälkommet beordrade till korpralskolan i Norrköping på en kurs som pågick i sex månader. Men man var ju ung och det var att göra det bästa av situationen och det var ej heller någon möjlighet att för närvarande få avsked. Vid vår ankomst till skolan fick vi en gymnastiklärare som var en fullständig motsats till den som vi lyckades få på rekrytskolan, men det övriga befälet var bra så skolan blev i alla fall angenäm.

Till korpralskolan var beordrat 25 elever från vardera första och andra livgrenadierregementena, 25 från vardera Jönköpings och Kalmar samt Gottlands regementen. Runt kaserngården var utposterade "lavetter" av trä. På dessa var placerade kanonrör, denna utrustning rullades ut söder om kasernen vid kungl. salut, hela tiden i övrigt stod de på kaserngården. För att bekanta oss med varandra blev vi beordrade den första gymnastikhalvtimmen att vid en sådan kanonlavett "spänna kyrkor".

Av andra livgrenadiererna fanns en man av björntyp med normal längd men nära nog dubbelt så grova armar och ben som en vanlig karl, och motsvarande kroppskrafter. Olyckan gjorde att jag råkade få stå mål för nämnda björn och efter klappen som höll på att förpassa mig över kanonlavetten, tog jag ofrivilligt i skinkorna för att förvissa mig att de satt kvar, men det var ej svårt att ange den skyldige. Frågan var nu på vad sätt man under legala former skulle ta skadan igen, tillfället kom ej förr än skolan var nära slut. Östgötarna och smålänningarna hade då en stridsövning i Vrinnevidskogen. En skämtfrisk löjtnant B. var chef för övningen med biträde av några yngre officerare. Eleverna från östgötarna bildade en grupp som fick order att av den ganska djupa krama snön bygga en fyrkantig borg cirka en meter hög med ett förstärkt värn mot "fiendesidan". Detta värn var belagt med ett lager väl kramade snöbollar som skulle användas som försvarsmedel. Smålänningarna hade till uppgift att genom patruller ta reda på var östgötarna forskansat sig, vilket snart nog lyckades. På cirka 100 meters avstånd från borgen fick vi order att ta av ränslar och lägga ner gevär o remtyg vilket östgötarna förut gjort ett stycke bakom borgen. Direktiven för "slaget" var att smålänningarna skulle under framryckningen till anfall mot borgen krama tillräckligt med snöbollar för att köra ut försvararna, vi hade också rätt att rasera borgen.

Slaget började som det hette i slaget vid Lytsen med stort mod liksom den vanliga antagonismen mellan olika regementen snart synas, det dröjde därför ej länge förr än borgen var sönderriven och knytnävarna ansågs effektivare än snöbollarna. Under stridens hetta upptäckte jag min antagonist från kanonlavetten, jag samlade därför upp ett dussin av de välkramade snöbollarna som vi välkomnats med men mitt anfall gällde visst mål, första prima bollen sopade bara till ena örat på den tjocka skallen men den andra riktades bättre och träffade med god fart den tjocka näsan så att blodet sprutade. Hämnden var klar och i detsamma avblåstes striden varvid löjtnanten förklarade att vi segrat på båda sidor vilket av smålänningarna tolkades så därför att löjtnanten var östgöte.

När korpralskolan den 1 mars var slut och man väl var hemkommen och beundrad, hade man att den 25 mars uppbära sin halvårslönen som utgjorde 75:- kronor. Jag beslöt att personligen avhämta densamma hos min rotsmästare. Soldatrotten utgjordes av bönderna på ett och ett halvt mantal i allmänhet, varav en var ordförande eller rotsmästare. Min soldatrote var cirka 5 mil från mitt föräldrahem med 6 trevliga rotebönder. Omedelbart intill rotemästarens gård fanns det för soldaten avsedda soldattorpet som uppvisades vid mitt besök med en undran om jag ej ville bosätta mig där. Roten hade då möjlighet att tillgodogöra sig halva soldatlönen, men en del förmåner från rotens sida följde med bosättningen på soldattorpet. Vid åsynen av mitt soldattorp kom jag ofrivilligt att tänka på strofen i en militärvisa som löd "Milde Konung vilken boning Du har berett åt dina gossar blå". Jag avböjde därför omedelbart tillträdesrätt. Ur de led som soldaterna rekryterades tidigare under 1800-talet var nog denna anordning ganska bra för på detta sätt kunde flera skaffa sig egen bostad som ej annars kunnat skaffa sådan emedan förtjänster som gav något över var så gott som obefintliga. När skogsavverkningarna omkring 1890 talet tog sin början i smålands skogar förändrades radikalt existensen för befolkningen och även för en del soldater som haft sina torp utlagda i från allmänna vägar avlägsna stenbackar lämnade dessa och bosatte sig på centralare platser varefter soldattorpen fick förfalla men namnen på torpen var i allmänhet kvar vilka blivit uppkallade efter sista innehavaren av torpet ex. Dristias efter Dristi, Karpens efter Karp m. fl.. Soldatnamnen skulle vara en- eller högst tvåstaviga och soldaten erhöll detta vid kontraktets undertecknande av antingen befälet eller på eget förslag vilket sedan behölls som släktnamn. Av de välbelägna soldattorpen med bra jord är flera senare inköpta av innehavarna eller sålda till andra efter roteringsbesvärets upphörande. Lönen till stamkorpralerna var ej vidare lysande den utgjorde 30:- kronor för vice korpral 60:- kronor för korpral samt 90:- kronor för distinktionskorpral pr. år, dessutom erhöll de olika graderna 30:-, 60:-, och 90:- öre pr. dag i dagtraktamente under tjänstgöring. Vid den utökade värnplikten 1902 erhöll de som blev inkallade till befäl och ej ville ta emot befördran till korpraler men hade samma uppgift, en dagavlönning av kr. 1:40 pr dag, dagtraktamentet utgjorde 20 öre pr. dag för obefodrade samt de vämpliktiga men ersättning för skor och underkläder var oförändrad, dock fick de som vägrade hålla egna persedlar ut sådana från förrådet.

Våren 1902 blev jag inkallad till bevärsrekryteringskolan som nu skulle pågå 112 dagar för att visa mina färdigheter som korpral, militärtjänsten bjöd ej på något särskilt men ung som man var sökte man uppslag till upptåg och vissa nöjesmoment. Jag skall nu berätta vissa episoder från tjänstgöringen.

Samma år fick andra armefördelningen ny chef, den ståtliga, allvarlige, religiöse och fodrande generalmajor G. Uggla. Vid sin första inspektion vid regementet hade han fått höra att befälet svor ganska tappert framför trupp, det gällde alla grader. Bataljoncheferna fick sträng tillsägelse att tillse att svordomar blev förbjudna i tjänsten. Den egna bataljonschefen var ganska van själv vid denna uttrycksform varför vi var intresserade av att höra hur han kom att tillämpa sin instruktion. En dag under plutonsexersis kom majoren ut på slätten för att se på övningen i sällskap med sin adjutant. Han var först och samtalade med vår kompanichef om problemet, men fick under samtalet höra en sergeant på ett annat kompani 30 a 40 meter från oss som svor mer än två tredjedelar av sina uttryck. Majoren tog då ut stegen mot sergeanten och vid cirka 10 stegs avstånd ropade majoren till sergeanten "hör nu sergeanten, han behöver väl ej svära så förb...t".

Senare under mötet skulle en fälttjänst gå av stapeln i höjd av Vaggeryd på östra sidan av Lagaån vid en bergplatå. Första och andra bataljonerna gick landsvägen över Vaggeryd och bron där under det att tredje bataljonen skulle över Tofteryd möta de förstnämnda vid nämnda bergsplatå. Jag tillhörde tredje bataljonen och fick order att med en s.k. förbindelsepatrull gå ut från Skillingaryd över artillerifältet till förutnämnda höjdplatå där jag sedan skulle ansluta mig till mitt kompani. Patrullens väg var betydligt närmare än bataljonens. Marschen anträdde kl. 4 på morgonen och kl. halv sex var jag framme med patrullen som jag placerade ut i den höga ljungen på bergknallen. Jag upptäckte utom ordern att ett s.k.

sommarhus var öppet. Det var ett korsvirkeshus som var uppfört för att sätta in korna på bete om kvällarna för mjölkning. Sen fick de stå inne om natten och sen blev de utsläppta på morron efter mjölkningen. Den där proceduren utördes av någon bondjanta, jag bespetsade mig på en trevlig pratstund med tösen tills bataljonen kom men därav blev intet huset var cirka 50 meter från patrullen, och jag hade nätt och jämt hunnit till dörren förrän själva generalen dök ner bakom mig, som regnad ner. Han frågade om min uppgift hvilken jag redogjorde för enligt ordern och han godtog tidligen min redogörelse, men sen ville han ha reda på vad jag hade att göra vid sommarhuset. Man lär sig ganska bra att använda nödlögner i militärtjänsten och det gäller bara att göra dem tillräckligt trovärdiga, så gjorde jag även här. Jag påstod att jag uppsökt sommarhuset för att förhöra tösen om hon sett några militärer på vägen till sommarhuset. Generalen som annars var mycket allvarsam myste nu svagt och bet sig i läppen men tog tydligen min redogörelse för gott. Konversationen blev i varje fall inhiherad i det närmaste, men jag fick erkännande för jag fullgjort uppdraget bra.

Vid årets regementsmöte blev jag utsänd som befälhavare för en s.k. underofficerspatrull till bron över Lagan mellan Klevshult och Hagshult under nattbevakning vid tredygnsmånövern. Vi hade samövning med artilleri och kavalleri och striderna pågick till mörkt på kvällen. Påföljande morgon vid uppställningen anmälde en värnpliktig vid min tropp att han föregående dag under övningen förlorat kornet på sitt gevär vilket omedelbart anmäldes till plutonchefen vilken befodrade rapporten till bataljonsexpeditionen. När vi sedan kom hem från månövern blev det majorsförhör och majoren förklarade att korpralen var ansvarig för varje sak som kom bort eller saknades under tjänstgöringen men löjtnanten påpekade att jag ej kunde svara för skadan då den värnpliktige ej stått under mitt befäl på hela dagen. Men majoren vidhöll sitt påstående. Ynglingen var ytterst bekymrad för han var rädd att få gå i arrest påföljande dag då utryckningen skulle ske. Självt var jag förargad på majorens tolkning och beslöt ta saken i egna händer. Jag stegade i väg till gevärshantverkaren och frågade honom om han ville åta sig att sätta på ett nytt korn på ifrågasvarande gevärnummer och lämna mig kvitto mot betalning av kornet. Jodå det gick bra och då jag frågade vad det kostade fick jag det angenäma svaret att det kostade 12 öre --. Jag fick mitt kvitto och lämnade in detsamma på kompaniexpeditionen och fick en särskild välsignelse av fanjunkaren för han slapp en hel del skriveri. Sedan frågade jag den sorgsne ynglingen om han ville dela kostnaden med mig om jag kunde klara av saken, jodå det ville han visst. Han ville betala hela kostnaden och därtill mig för besväret, om ej hela hans avlöning cirka 10:- kronor räckte så skulle han sända resterande så fort han kom hem. Då jag upplyste honom om att det hela kostade 12 öre blev han så glad att han hoppade högt i vädret. Han trodde ej att det vara sant. Självt var jag mest glad för att jag lyckades avkoppla krigsrätten i portgången för jag ansåg den orimlig. Affären gjordes sedan upp på "markis" där den lycklige bjöd på kaffe. Flera roliga moment förekom men man glömmer en del på ett halvsekel. En ganska rolig episod fick jag vara medspelare i påföljande beväringsskrytskola.

Under en fältmarsch med kompaniet där andra och tredje plutonerna utgjorde arriergarde med avmarsch från slätten kl. 5 på morron, och första pluton anträdde marschen kl. 6. Marschvägen gick delvis fram på en skogsväg utmed en mindre å, vid densamma var anlagt ett sågverk och vägen gick runt sågverket samt bildade där en spetsig vinkel. På sågplanens västra sida som var ganska stor och plan samt bestod av mosand och användes för kolning av avfallet från sågen. Kolmilorna täcktes med sanden för att ej brinna upp vid kolningen, då milan var genombränd bröts milan och kolen bortfördes varefter sot aska och sand breddes ut och vägen fick gå fram över kolplanerna. Under natten hade det regnat så att kolstyggen var ganska våt och klibbig på en nyss bruten sådan kolmila. På dammens östra sida var en cirka 50 meter lång ljungbeväxt grusås helt nära den väg vi skulle passera. Plutonchefen på första plutonen var en ung mycke fin underlöjtnant mycket reglementarisk, varför exercisreglementets bestämmelse, att om marscherande trupp som blir beskjuten skall genast kommenderas omkull för att erbjuda mindre mål, här var given. Jag fick order av min plutonchef att med 7 man uppta underhållande försvar från grusåsen på östra sidan dammen. Jag placerade ut mina män på tio stegs luckor med sträng tillsägelse att ej röra sig förr än jag kommenderade eld. Förpatrullen som den anryckande plutonen hade avdelad skulle enligt då gällande regler ej uppehålla sig mera än 75 meter från sin avdelning varför patrullen utan risk kunde släppas förbi. När plutonen med löjtnant var mitt på kolplanen ljöd kommandot med mina lungors fulla kraft "den slutna avdelningen hastig eld", effekten gick efter beräkning men löjtnanten genomskådade efter några sekunder skämtet då eldgivningen från så lång front var allt för svag. Vi hade nämligen bara 5 skott var. Han steg därför upp och sprang så syrtuten stod rakt efter honom fram till förpatrullen för att förvissa sig att inga överraskningar fanns vidare, men plutonen fick ligga kvar i modden under tiden. För mig gällde det emellertid att fortast möjligt försätta mig och min patrull i säkerhet för det farliga grannskapet vilket lyckades så att ingen av oss blev sedd av den anryckande förr än vi upphunnit vår avdelning.

Vid ett större bajonettanfall som skulle företagas av hela bataljonen å regementsmötet samma år blev det ett uppehåll före anfallet. En av kompanicheferna ansåg sig böra ge kompaniet en förmaning hur de skulle utföra anfallet, vilket skedde med följande ord: När ni nu går till bajonettanfall ska ni inte göra som ni brukar göra skrika och skråla. Utan ni ska hurra under anfallet. Kompanichefen på nästa kompani som befann sig i närheten hörde förmaningen liksom kompaniet och han påkallade lystring även på sitt kompani och utdelade följande förmaning. När ni nu går till bajonettanfall så ska ni inte göra som ni brukar göra, gå fram under hurrarop utan ni ska skrika och skråla allt vad ni orkar. Stämningen i de båda kompanierna blev efter dessa båda förmaningar ej vidare krigisk under anfallet.

1903

Samtliga utgör bondpojkar utom en järnvägsman.
Fotot taget av Bror Malmkvists fotoateljé Skillingaryd.

No 14 Engqvist sitter i mitten på främre raden

Om man bortser från den ytterst usla avlöning som staten ansåg sig kunna offra på stamanställda före och under flera år efter sekelskiftet hade militärutbildningen många mycket värdefulla förmåner. Man fick lära sig att lyda, man fick under rekrytutbildningen i allmänhet mycket bra disciplinerad gymnastik, en sak som var yngling skulle må gott av. Man fick lära sig att ej stå bredbent som en trötkörd ox då man samtalade med någon annan och ej se surmulen ut då man tilltalade eller samtalade med över- eller underordnade. Även om tjänstgöringen emellanåt var hård så gjorde man ej mer än man var tvungen till och använde sedan fritiden och den sorgfria tillvaron för allsköns upptåg och förströelser. Om man var intresserad av psykologiskt studera sina pojkar, i egenskap av befäl, hade man ett utmärkt tillfälle härtill genom att kamratligt samtala med pojkarna då dess oftast helt och hållet blottade sina karaktärsdrag. Ett exempel härpå och vissa personers förmåga att bedöma hithörande saker förekom 1904, då sjukbärare skulle uttagas. Jag råkade då föreslå en stor och stark men närsynt yngling som önskade bli sjukbärare. Plutonchefen undrade om jag var säker på att ynglingen var närsynt vilket jag bekräftade. Påföljande morgon andra uttagningsdagen var ynglingen åter anmäld åtföljd av både kompani- och plutoncheferna. Doktorn förklarade att han tog ej mot pojken utan vidare undersökning. Kapten och löjtnanten förklarade då att någon undersökning ej behövdes då denna var gjord av korpralen vilket gav doktorn anledning anmärka att en korpral kan väl ej avgöra om en person är närsynt. Då ingen annan blev anmäld var doktorn tvungen ta emot den föreslagna, som den första tiden fick sitta hårt för meningsskiljaktigheten. Men till doktors heder fick ynglingen upprättelse för oförrätten och allt gjordes sedan för att skaffa lämplig glasögon och han blev dessutom särskilt vänligt behandlad.

Många minnen finnes givetvis från sekelskiftets soldatliv men det nu anförda får för tillfället vara nog.